
Vergaderjaar 2023–2024

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

FP

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 oktober 2023

Hierbij bied ik u het verslag aan van de informele Raad Algemene Zaken van 27 en 28 september 2023.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H.G.J. Bruins Slot

VERSLAG INFORMELE RAAD ALGEMENE ZAKEN VAN 27 en 28 september 2023

Op 27 en 28 september 2023 vond de informele Raad Algemene Zaken (RAZ) plaats in Murcia, Spanje. Op de agenda van deze bijeenkomst stonden de gevolgen van toekomstige EU-uitbreiding voor het beleid, het budget en de institutionele structuur van de EU, het idee van geleidelijke uitbreiding en Open Strategische Autonomie (OSA). De Directeur-Generaal Europese Samenwerking vertegenwoordigde Nederland tijdens deze informele RAZ.

De gevolgen van toekomstige EU-uitbreiding

In de avond voorafgaand aan de informele RAZ vond een werkdiner plaats. Tijdens dit diner kregen de aanwezigen een terugkoppeling van het seminar dat *en marge* van deze informele RAZ was georganiseerd over de vraag of institutionele hervormingen van de EU nodig zijn met het oog op toekomstige uitbreiding. Tijdens dit seminar gingen experts van denktanks, academici en afgevaardigden van de lidstaten met elkaar in gesprek over genoemd vraagstuk. De breed gedeelde visie was dat toekomstige EU-uitbreiding noopt tot institutionele hervormingen en dat de huidige EU-verdragen reeds aanknopingspunten bieden om hervormingen door te voeren. Besproken werd om parallel daaraan na te denken over de noodzaak van ingrijpendere hervormingen, indien nodig via wijziging van de EU-verdragen, gebaseerd op een gedeeld beeld over hoe de EU van de toekomst eruit ziet.

Tijdens de informele RAZ vonden parallel drie werksessies plaats.

1. Beleid en budget

Nederland was ingedeeld bij de werksessie over de vraag welke beleidsmatige en financiële aspecten in de context van gevolgen van EU-uitbreiding nadere beschouwing nodig hebben. Meerdere lidstaten noemden het belang van het versterken van het concurrentievermogen van de EU. Ook werd genoemd dat de gevolgen voor het cohesiebeleid en het landbouwbeleid naar verwachting groot zijn en nader moeten worden onderzocht. Een aantal lidstaten bepleitte een herprioritering voor de bestedingen uit het EU-budget. Verder werd meermaals het belang van de rechtsstaat en het betrekken van nationale parlementen en burgers bij de EU onderstreept. Door actief te luisteren naar wat nationale parlementen en burgers van de Unie verwachten kan draagvlak worden gecreëerd voor aanpassingen.

Nederland onderstreepte het belang van een goed functionerende rechtsstaat en een sterke interne markt. Het vergroten van de effectiviteit en de democratische legitimiteit van de EU is van belang, evenals het versterken van burgerparticipatie en transparantie. Tevens werd aandacht besteed aan de impact van mogelijke uitbreiding van de EU op de financiering van de EU, het EU-migratiebeleid en de Europese veiligheid. Gedegen analyse is noodzakelijk om goed overwogen keuzes te kunnen maken over hervormingen.

2. Institutioneel

Het Spaanse voorzitterschap organiseerde ook een werksessie over besluitvorming binnen de EU en eventuele overige institutionele aanpassingen. De lidstaten die aan deze werksessie deelnamen, erkenden de noodzaak van institutionele hervormingen en onderschreven het belang van een goed proces met een passend tijdpad om de benodigde hervormingen te identificeren. Vrijwel alle lidstaten achtten de tijd niet rijp

voor een wijziging van de EU-verdragen. Deze lidstaten spraken zich uit voor het verkennen van hervormingen die mogelijk zijn binnen de kaders van de huidige verdragen. Zo werd genoemd dat het uitbreiden van besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid door het inzetten van de zogenaamde passerelles een mogelijkheid is. Lidstaten benadrukten herhaaldelijk het belang van de rechtsstaat als hoeksteen van de samenwerking in de EU en stonden terughoudend tegenover het verkleinen van de omvang van de Europese Commissie.

3. Geleidelijke integratie

Tevens werd een werksessie georganiseerd over het idee van geleidelijke integratie. De lidstaten die aan deze werksessie deelnamen, deelden de visie dat het hierbij gaat om het faciliteren en het versnellen van hervormingen op weg naar een volwaardig lidmaatschap. Kandidaat-lidstaten kunnen reeds voorafgaand aan lidmaatschap bepaalde voordelen van lidmaatschap genieten om zo het interne hervormingsproces te versterken. De lidstaten waren het eens over de voorwaarden: *merit based*, omkeerbaar en met in achtneming van fundamentele waarden zoals de beginselen van de rechtsstaat, democratie en mensenrechten. Als aandachtspunt werd het behoud van de integriteit van het gelijke speelveld op de interne markt benoemd.

Na de werksessies concludeerde het Spaanse voorzitterschap dat de bespreking zal worden voortgezet tijdens de informele Europese Raad van 6 oktober a.s.

Open Strategische Autonomie

Tijdens een werklunch over Open Strategische Autonomie (OSA) gaf het Spaanse voorzitterschap een toelichting op het op 15 september jl. gepubliceerde Spaanse rapport *Resilient EU2030*¹. Dit rapport identificeert o.a. strategische kwetsbaarheden in de categorieën gezondheid, digitale technologie, voedsel en energie en stelt actielijnen voor om deze kwetsbaarheden als EU in het komende decennium te adresseren. Lidstaten werden daarop uitgenodigd om hun visie te delen op prioriteiten voor de Strategische Agenda van de EU.

Commissaris Olivér Várhelyi onderstreepte in zijn bijdrage het belang van het integraal benaderen van thema's gerelateerd aan OSA, zoals economische veiligheid, het verminderen van risicovolle (energie-) afhankelijkheden en toegang tot grondstoffen die nodig zijn voor de groene en digitale transitie. Commissaris Várhelyi benadrukte dat OSA niet gaat over protectionisme, maar om het beoordelen van de strategische belangen van de EU.

Tijdens de discussie was er, in lijn met de Nederlandse visie op OSA, overeenstemming tussen lidstaten over het belang van versterking van de interne markt en het concurrentievermogen van de EU, en over het gegeven dat een sterke en weerbare markt de geopolitieke relevantie van de EU op het wereldtoneel vergroot. De nadruk in de discussie lag op het behoud van een open en concurrerende economie. In dat kader werd opgeroepen tot het diversifiëren van partnerschappen, het verminderen van regeldruk en bureaucratische processen voor bedrijven, het verhogen van investeringen in onderzoek en innovatie en een sterker energie- en industriebeleid.

¹ Link naar het Spaanse voorzitterschapsrapport Resilient EU2030.

Nederland benadrukte het behoud van een open economie. Het afbouwen van risicovolle strategische afhankelijkheden dient hand in hand te gaan met het versterken van het politiek-economische fundament en het geopolitiek handelingsvermogen van de Unie.

Het Spaanse voorzitterschap concludeerde dat de bespreking over strategische prioriteiten voor de EU tijdens de informele Europese Raad van 6 oktober a.s. zal worden voortgezet.

Overig

Tijdens de werklunch werd migratie ook genoemd als een van de strategische uitdagingen waar de EU in de toekomst mee te maken zal krijgen. De Commissie riep het Spaanse voorzitterschap op om voor het einde van het jaar een internationale conferentie over het tegengaan van mensensmokkel te organiseren.